

Broj: 01-967/21-3
Podgorica, 30.5.2022. godine
MB

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG" br. 42/2011, 32/2014 i 21/17) i člana 41 Pravila o radu zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 53/14), nakon sprovedenog ispitnog postupka po pritužbi pritvorenog lica XX, daje

MIŠLJENJE

I Uvod

1. Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore XX podnio je pritužbu na rad UIKS-a. U pritužbi je u između ostalog naveo: da mu je psihijatar nakon pregleda propisao terapiju i dodatnu treću šetnju na svježem vazduhu; da mu nije bila dozvoljena treća šetnja, bez obzira na navedeno; da je 23.8. i 11.10.2021. godine uputio žalbu odnosno molbu načelniku u kojima se pozvao na kršenje njegovih prava; da ga je načelnik 3.9.2021. godine, pozvao na razgovor u njegovu kancelariju; da se tada požalio da boravi u ćeliji u kojoj se nalazi 8, a nekad i 9 lica, za šta smatra da je povreda zakona; da mu je načelnik rekao da će to ispraviti u najskorije vrijeme; da se ništa nije promijenilo, niti da je dobio treću šetnju, te da nije dobio kontrolni pregled od strane psihijatrice u UIKS-u.

II Postupanje Zaštitnika

2. U cilju utvrđivanja relevantnih činjenica i okolnosti, Zaštitnik je, saglasno odredbama člana 35. Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, pokrenuo postupak, dana 2. decembra 2021. godine i zatražio izjašnjenje od strane Uprave za izvršenje krivičnih sankcija koje izjašnjenje U-KD br. 811 je dostavljeno dana 20.12.2021. godine.

U izjašnjenju Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, u bitnom se navodi: da je 5.11.2021. godine, pritvoreno lice koje je smješteno u sobi sa pritvorenikom XX, prijavilo tegobe koje su ukazivale na mogućnost oboljenja od covida; da su svi, osim jednog lica u toj sobi, bili covid pozitivni na osnovu čega su bili u izolaciji 14 dana; da je istima svakodnevno pružana med. njega i zaštita; kao i ordinirana potrebna terapija u vidu vitamina i analgetika; da se u odnosu na zabranu posjete i šetnje, svim licima lišenim slobode, kod kojih je utvrđeno prisustvo korona virusa, zabranjuju šetnje, bez mogućnosti bilo kakvog kontakta sa drugim licima; da je u Istražnom zatvoru velika svakodnevna frekvencija lica i da bi svaki izlazak iz sobe infektivnog lica predstavljao širenje infekcije, te da cijene da su navodi iz pritužbe pritvorenika XX netačni i neutemeljeni.

Radi sveobuhvatnog vođenja istitnog postupka, predstavnici institucije Zaštitnika su obišli Prihvatište za strance i CPBM, u kojem se podnosilac pritužbe nalazio, nakon izlaska iz UIKS-a i obavili razgovor sa istim.

Podnosilac pritužbe je u razgovoru, između ostalog, naveo: da se od 2015. godine nalazi u Crnoj Gori; da se nalazio u Istražnom zatvoru u UIKS-u; da su uslovi boravka u zatvoru loši i da je prisutna prenatrpanost u sobama; da je u Prihvatište za strance doveden nakon što mu je istekao ekstradicioni pritvor u UIKS-u, te da mu je prilikom izlaska iz UIKS-a načelnik istražnog zatvora vratio pasoš.

Predstavnici institucije Zaštitnika su povodom podnešene pritužbe obavili obilazak UIKS-a – sobe u kojoj je boravio podnosilac pritužbe i tom prilikom je i obavljen razgovor sa načelnikom Istražnog zatvora. U momentu obilaska u sobi u kojoj je boravio podnosilac pritužbe se nalazilo 8 pritvorenika i isto toliko kreveta, dok dimenzije prostorije iznose 5.27 x 5.34 metara.

Instituciji Zaštitnika je nakon izvršenog obilaska dostavljena dokumentacija koja se odnosi na podnosioca pritužbe, koja je formirana u UIKS-u i to: žalba upućena načelniku IZ – N 1027/20 od 23.08.2021. godine; molba načelniku da bude primljen na raport zavedena pod brojem IZ- N 1167/20 od 11.10.2021. godine, listing realizovanih telefonskih razgovora po odobrenju suda i zdravstveni karton podnosioca pritužbe br. 3558 koji je formiran u UIKS-u.

III Utvrđene činjenice

3. Na osnovu navoda iz pritužbe, razgovora sa podnosiocem pritužbe, obavljenim razgovorom sa načelnikom Istražnog zatvora, obilaska sobe u kojoj je podnosilac pritužbe boravio, dostavljenog izjašnjenja i izuzete dokumentacije utvrđeno je:

- da se podnosilac pritužbe nalazio u Istražnom zatvoru u UIKS-u od 16.02.2021. godine;
- da je isti boravio u sobi u Istražnom zatvoru sa još 8 pritvorenika;
- da je podnosilac pritužbe pregledan od strane spec. psihijatra dana 30.07.2021. godine, kojom prilikom je od strane ljekara preporučeno duže vrijeme boravka na otvorenom, kao i da treba uraditi kontrolni pregled za 7 dana;
- da dimenzije sobe u kojoj je boravio iznose 5.27 x 5.34 metra, odnosno da je soba ukupne površine 28,1 metara kvadratnih;
- da je podnosilac pritužbe boravio u toj sobi sve vrijeme dok je bio u Istražnom zatvoru odnosno do 15. decembra 2021. godine;
- da se podnosilac pritužbe 23.8.2021. godine obraćao žalbom načelniku Istražnog zatvora, koja je zavedena pod brojem IZ IV 1027/20, tražeći da mu se odobri 3. šetnja, da mu se obezbijedi kontrolni pregled od strane psihijatra, kao i da mu se odgovori zašto je imao samo jedan telefonski poziv u toku od 5 mjeseci;
- da je načelnik sačinio odgovor istog dana 23.8.2021. godine u kojem se navodi da se ne odobrava produženi boravak na svježem vazduhu u cilju suzbijanja epidemije covid 19, da sve ljekarske preglede izvršava zdravstvena služba, da je dobio uvjerenje i dokaz od načelnice zdravstvene službe da je lice pregledano u ambulanti, te da po odobrenju suda za telefonske pozive pritvorenom licu, pritvorenici pišu molbu načelniku kada želi da obavi telefonski poziv kao i da navdenu lice nije tražilo telefonski razgovor više od jednog puta;
- da ne postoji dokaz da je odgovor dostavljen podnosiocu žalbe, ovdje podnosiocu pritužbe;
- da je pritvoreno lice dana 11.10.2021. godine pisalo molbu načelniku Istražnog zatvora da bude primljen na molbeni raport, koja je zavedena pod brojem IZ 1167/20;
- da po podnešenoj molbi nije postupano, niti da je podnosilac obaviješten na bilo koji način o podnešenoj molbi;
- da iz spisa predmeta proističe da kontrolni pregled psihijatra nije obavljen, jer je prvi naredni pregled obavljen 30.11.2021. godine;

- da je podnosiocu pritužbe 6.11.2021. godine dijagnostifikovana infekciom Covid virusa te da su svih 8 pritvorenika koji su bili u toj sobi istovremeno bili u izolaciji u periodu od 6.11. do 20.11.2021. godine;
- da ni nakon završene izolacije podnosiocu pritužbe nije omogućena treća šetnja na otvorenom, kako je preporučeno od strane ljekara.

IV Relevantno pravo

Domaće pravo

4. Ustav Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 001/07 od 25.10.2007, 038/13 od 02.08.2013) propisuje:

"Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma.

Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo." (član 17)

"Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je samostalan i nezavisan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se i načela pravde i pravičnosti". (član 81)

5. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda ("Službeni list Crne Gore", br. 042/11 od 15.08.2011, 032/14 od 30.07.2014, 021/17 od 31.03.2017) propisuje:

"Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima pravde i pravičnosti, preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjim ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlaštenja, kao i mjere za spriječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i mjere za zaštitu od diskriminacije." (član 2);

"Zaštitnik ima pravo da sa licima koja su lišena slobode razgovara bez prisustva službenih lica." (član 24);

„Postupak ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda pokreće se povodom pritužbe ili po sopstvenoj inicijativi.“ (član 28 stav 1)

„Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.“(član 41).

6. Pravilnik o bližem načinu izvršavanja pritvora ("Službeni list Crne Gore", br. 042/12 od 31.07.2012) propisuje:

"Pritvorena lica smještaju se u jednokrevetne i višekrevetne prostorije. U jednokrevetne prostorije smještaju se pritvorena lica neposredno po prijemu u zatvor.

U jednokrevetne prostorije smještaju se i pritvorena lica iz razloga bezbjednosti, iz zdravstvenih razloga ili na lični zahtjev.

Prostorije u koje se smještaju pritvorena lica ne smiju biti vlažne i moraju biti površine najmanje 8 m².

Prostorije moraju biti osvijetljene, provjetrene i zagrijane.

Zagrijavanje prostorija, po pravilu, vrši se od 1. novembra do 1. aprila.

Zavisno od klimatskih uslova, može se odrediti i drugi datum početka i prestanka zagrijavanja prostorija." (član 11)

"Pritvorenom licu pripada zasebna postelja koju čini: krevet ili poseban ležaj, dušek, jastuk sa jastučnicom, dva čaršava i dva ćebeta u ljetnjem, odnosno tri u zimskom periodu.

Po dolasku u zatvor pritvorenom licu se daje čista posteljina ukoliko ne koristi svoju posteljinu.

Pritvoreno lice zadužuje se garderobnim ormarom za smještaj stvari koje može držati kod sebe." (član 12)

"Zdravstvena zaštita pritvorenim licima pruža se u ambulanti zatvora i u specijalnoj bolnici Zavoda.

Ako u Zavodu ne postoje uslovi za uspješno liječenje određene bolesti, zatvorski doktor će uputiti

prитvoreno lice u javnu zdravstvenu ustanovu u kojoj postoje odgovarajući uslovi.

U slučaju iz stava 2 ovog člana zatvorski doktor o tome odmah obavještava lice koje rukovodi zatvorom i predsjednika suda koji je ovlašćen da vrši nadzor nad pritvorenim licima.” (član 16)

„Šetnja pritvorenog lica na otvorenom prostoru vrši se u dijelu zatvora namijenjenom za šetnju, najmanje dva časa dnevno.

Po pravilu, zajedno se izvode na šetnju samo pritvorena lica koja su smještena u istoj prostoriji.” (član 31, stav 1 i 2)

“Pritvorenom licu se omogućava telefoniranje o njegovom trošku, samo putem telefonskih govornica u krugu zatvora, u vrijeme i na način utvrđen dnevnim rasporedom”. (član 43)

“Pritvoreno lice ima pravo da podnese usmenu ili pismenu pritužbu licu koje rukovodi zatvorom, ako smatra da su povrijeđena njegova prava.

Ako je pritvoreno lice nepismeno, službenik obezbjeđenja je dužan da njegovu pritužbu uzme na zapisnik.

Pritužba se, bez odlaganja, dostavlja licu koje rukovodi zatvorom”. (član 65)

“Pritvoreno lice se radi rješavanja ličnih problema, može molbom obratiti licu koje rukovodi zatvorom i tražiti da bude izvedeno na molbeni raport.

Molba se predaje službeniku obezbjeđenja.

Ako je pritvoreno lice nepismeno, službenik obezbjeđenja je dužan da njegovu molbu uzme na zapisnik.

Molba se bez odlaganja, dostavlja licu koje rukovodi zatvorom.” (član 68)

7. Pravilnik o kućnom redu u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija (“Službeni list Crne Gore”, br. 060/20 od 21.06.2020) propisuje:

“Ljekarski pregledi zatvorenika vrše se radnim danima, prema rasporedu koji utvrđuje lice koje rukovodi organizacionom jedinicom Uprave koja vrši poslove zdravstvene zaštite zatvorenika.

Za ljekarski pregled zatvorenik se prijavljuje službeniku obezbjeđenja, prethodnog dana, prilikom večernjeg brojanja.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, u hitnim slučajevima, zatvorenik će se odmah uputiti na ljekarski pregled.

O prijavljivanju zatvorenika na ljekarski pregled vodi se posebna evidencija koju službenici obezbjeđenja svakog jutra dostavljaju medicinskom tehničaru”.(član 55)

“Zatvorenik na ljekarski pregled dolazi u pratnji službenika obezbjeđenja.

Službenik obezbjeđenja prisustvuje pregledu zatvorenika ako zatvorski ljekar procijeni da je njegovo prisustvo neophodno”.(član 56)

Međunarodno pravo

8. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda:

“Niko ne smije biti podvrgnut mučenju, ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju”.(član 3)

9. Standardi Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja (CPT) – CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2006- Izvod iz 2. Opšteg izveštaja [CPT/Inf (92) 3] propisuju:

“Prenatrpčnost je pitanje koje direktno spada u mandat CPT-a. Sve službe i aktivnosti unutar zatvora će trpeti štetu ukoliko se taj zatvor mora pobrinuti za veći broj zatvorenika nego što je bilo predviđeno da smesti; ukupan kvalitet života u toj instituciji će biti pogoršan, možda čak i u značajnoj meri. Štaviše, stepen prenatrpčnosti u nekom zatvoru ili u nekom njegovom delu može biti toliki da je već po sebi nečovčan ili ponižavajući sa fizičke tačke gledišta..“ (paragraf 46)

10. Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) - Životni prostor po zatvoreniku u zatvorskim ustanovama: CPT standardi CPT/Inf (2015) 44 propisuju:

„Minimalni standard ličnog životnog prostora prema CPT-u 9. CPT je 1990. razvio osnovni standard za minimum životnog prostora koji zatvoreniku treba dodijeliti u ćeliji.

- 6 m² životnog prostora u jednokrevetnoj ćeliji;
- 4 m² životnog prostora po zatvoreniku u višekrevetnoj ćeliji.

Kao što je CPT razjasnio prethodnih godina, minimum životnog prostora ne treba da uključuje sanitarni čvor u ćeliji. Posljedično, ćelija za jednog zatvorenika treba da ima 6 m² plus prostor potreban za sanitarni čvor (obično 1 m² do 2 m²). Isto tako, prostor koji zauzima sanitarni čvor treba da bude isključen iz proračuna od 4 m² po osobi u ćelijama za više zatvorenika. Dalje, u svakoj ćeliji u kojoj je smješteno više od jednog zatvorenika, sanitarni čvor treba da bude potpuno odvojen.

Uz to, CPT smatra da svaka ćelija koja se koristi za smještaj zatvorenika mora imati barem 2 m između zidova ćelije i 2,5 m između poda i tavanice.“ (paragraf 9, 10 i 11).

11. Standardi Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja (CPT) - CPT/Inf(93)12-part - Izvod iz 3. opšteg izveštaja:

„Zdravstvene usluge osobama lišenim slobode su predmet od direktnog značaja za mandat CPT-a. Nezadovoljavajući nivo zdravstvene njege može brzo dovesti do situacija koje spadaju u okvir termina «nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja». Nadalje, služba zdravstvene njege u datoj ustanovi može potencijalno igrati ulogu u borbi protiv zlostavljanja, kako unutar te ustanove, tako i na drugim mjestima (naročito unutar policijskih ustanova). Štaviše, ta služba je u takvom položaju da može imati pozitivan uticaj na sveukupan kvalitet života unutar ustanove u kojoj deluje.“ (paragraf 30)

„CPT želi jasno da naglasi važnost koju pridaje opštem principu - a koji je već prihvaćen u većini, ako ne i u svim zemljama koje je Komitet do danas posjetio - a to je da zatvorenici imaju pravo na isti nivo zdravstvene njege kao i osobe koje žive na slobodi u okviru iste zajednice. Ovaj princip je inherentan osnovnim pravima pojedinca.“(paragraf 31)

„Kada zatvorenici moraju da budu hospitalizovani ili pregledani od strane specijaliste u bolnici, njihov prevoz se mora izvršiti bez odlaganja i na način na koji to zahtjeva zdravstveno stanje zatvorenika.“(paragraf 32)

„Zatvorska zdravstvena služba morala bi da obezbijedi medicinski tretman i zdravstvenu njegu, kao i odgovarajući režim ishrane, te fizioterapijske, rehabilitacijske ili bilo koje druge potrebne specijalne pogodnosti, pod uslovima koji su uporedivi sa onima koji se pružaju pacijentima u zajednici na slobodi.“(paragraf 38)

„Zatvorski ljekar djeluje kao lični pacijentov ljekar. Shodno tome, u interesu garantovanja očuvanja odnosa ljekar/pacijent, od njega se ne smije tražiti da izda potvrdu da je pacijent u stanju da podnese kaznu. On takodje ne smije obavljati tjelesne pretese ili preglede koje zatraži neki organ vlasti, osim u hitnim slučajevima kada se ne može pozvati ni jedan drugi ljekar.“(paragraf 73)

V ZAKLJUČNA OCJENA

12. Podnosilac pritužbe je podnio pritužbu na postupanje UIKS-a u bitnom tvrdeći: da se više puta obraćao načelniku Istražnog zatvora žalbom odnosno molbom; da ga je načelnik 3. septembra 2021. godine pozvao na razgovor u njegovu kancelariju, kada mu se požalio da boravi u sobi u kojoj se nalazi 8, a nekad i 9 lica, za šta smatra da je povreda zakona, te da mu je načelnik rekao da će to ispraviti u najskorije vrijeme, ali da se ništa nije promijenilo - jer niti je dobio šetnju, niti je obavljen kontrolni pregled, kako je medicinski indikovano.

13. Zaštitnik je utvrdio da je podnosilac pritužbe pregledan od strane psihijatra 30. jula 2021. godine, kojom prilikom mu je od strane ljekara preporučeno duže vrijeme boravka na otvorenom, kao i da treba uraditi kontrolni pregled za 7 dana.

Dalje je utvrđeno da se podnosilac pritužbe 23. avgusta 2021. godine obratio žalbom načelniku Istražnog zatvora, tražeći da mu se odobri treća šetnja, da mu se obezbijedi kontrolni pregled od strane psihijatra, kao i da mu se odgovori zašto je imao samo jedan telefonski poziv u toku od 5 mjeseci.

Načelnik je istoga dana sačinio odgovor, iz kojeg proističe da mu se ne odobrava produženi boravak na svježem vazduhu zbog suzbijanja epidemije covid 19, da sve ljekarske preglede izvršava zdravstvena služba, da je dobio uvjerenje i dokaz od načelnice zdravstvene službe da je pregledan u ambulanti, te da po odobrenju suda za telefonske pozive pritvorenom licu, pritvorenici pišu molbu načelniku kada želi da obavi telefonski poziv, kao i da podnosilac pritužbe nije tražio telefonski razgovor više od jednog puta. Zaštitnik primjećuje da na navedenom odgovoru ne postoji zavodni broj, niti u spisima predmeta egzistira dokaz da je odgovor po podnešenoj žalbi zaista i dostavljen podnosiocu žalbe.

Konačno, utvrđeno je i da je podnosilac pritužbe dana 11. oktobra 2021. godine pisao molbu načelniku da bude primljen na molbeni raport, koja molba je zavedena pod brojem IZ 1167/20, ali u spisima predmeta ne egzistira dokaz da je po njoj postupljeno, odnosno da se o njoj odlučivalo na bilo koji način.

14. Ostvarivanje prava pritvorenih lica ostvaruje se kroz podnošenje pritužbe i sprovođenje žalbenog raporta, odnosno podnošenje molbe i obavljanje molbenih raporta, kako je to propisano Pravilnikom o bližem načinu izvršavanja pritvora. S tim u vezi, Zaštitnik primjećuje da su oba mehanizma zaštite prava pritvorenih lica (po pritužbi ili molbi), a koja se sprovedu pred licem koje rukovodi zatvorom, nedovoljno precizno uređena.

Naime, pritvoreno lice ima pravo da podnese usmenu ili pisanu pritužbu licu koje rukovodi zatvorom, ako smatra da su povrijeđena njegova prava, a zatim se pritužba, bez odlaganja, dostavlja licu koje rukovodi zatvorom (član 65). Iako je propisano da, radi potpunijeg upoznavanja lica koje rukovodi zatvorom sa sadržinom pritužbe, pritvoreno lice može tražiti da bude izvedeno na žalbeni raport, te da je u roku od 48 sati od obavljenog žalbenog raporta neophodno pritvorenom licu saopštiti odluku u vezi sa pritužbom (član 67), u konačnom nije precizirano u kom roku se ima odgovoriti na pritužbu, odnosno pristupiti održavanju žalbenog raporta, računajući od dana podnošenja pritužbe.

Slična situacija je i sa rokovima postupanja, kada je u pitanju podnošenje molbe koji mehanizam stoji na raspolaganju pritvorenim licima radi rješavanja ličnih problema. Molba se takođe, bez odlaganja dostavlja licu koje rukovodi zatvorom, molbeni raport se obavlja jednom sedmično, prema rasporedu koji utvrdi lice koje rukovodi zatvorom, a pritvorenom licu se odluka u vezi iznijete molbe saopštava odmah, a najkasnije u roku od 48 sati od obavljanja molbenog raporta (član 69). Međutim, kako se zaključuje, nije precizirano u kom roku se ima odgovoriti na molbu, odnosno pristupiti održavanju molbenog raporta, računajući od dana podnošenja molbe.

Preciziranje ovih rokova uz nesumnjivo obezbjeđivanje dokaza da se lice obratilo, odnosno dobilo odgovor od lica koje rukovodi zatvorom, dodatno dobija na značaju ako se ima u vidu da je Pravilnikom propisano i da pritvoreno lice može, između ostaloga, podnijeti žalbu sudiji za istragu u slučaju da rukovodilac zatvora ne saopšti odluku bilo po pritužbi, bilo po molbi (član 70), a sve kako bi se dosljedno obezbijedilo svakom pritvorenom licu da blagovremeno i djelotvorno koristi mehanizme zaštite prava koji mu stoje na raspolaganju.

Primjenjeno na konkretne okolnosti predmeta, iako se ne može precizno odrediti u kom roku je načelnik zatvora imao postupiti po molbi podnosioca pritužbe koja je, kako je već navedeno, zavedena kao IZ 1167/20 od dana 11. oktobra 2021. godine, očigledno je došlo do kršenja Pravilnika na štetu podnosioca pritužbe, koji je napustio Istražni zatvor 15. decembra 2021. godine, bez dokaza da je po molbi postupljeno, odnosno da se o njoj odlučivalo na bilo koji način.

15. U vezi sa činjenicama i podacima iz ovog predmeta koje se odnose na zdravstvenu zaštitu podnosioca pritužbe, Zaštitnik polazi od prakse Evropskog suda za ljudska prava prema kojoj se pritvorenima i zatvorenima, osim zabrane zadiranja u fizički i mentalni integritet, u smislu pozitivne obaveze, mora obezbijediti odgovarajuća ljekarska njega dok se nalazi pod ingerencijom institucija za izdržavanje kazne (*Mustafayev protiv Azerbejdžana*, odluka Evropskog suda za ljudska prava od 4. maja, 2017. godine, stav 53). Dakle, konvencijski standard državi nameće obavezu da zaštiti fizičku dobrobit osoba lišenih slobode, između ostalog, pružajući im potrebnu medicinsku zaštitu (*Kudła protiv Poljske*, 2000., st. 94; *Paladi protiv Moldavije*, 2009, st. 71; *Blokhin protiv Rusije*, 2016, st. 136). Sljedstveno tome, Evropski sud za ljudska prava zaključuje da ključno pitanje za njegovu procjenu nije nedostatak medicinske zaštite uopšte, već nedostatak odgovarajuće medicinske njega za posebno stanje lica koje traži zaštitu (*Holomiov protiv Moldavije*, presuda od 7. novembra, 2006., st. 117-122).

16. Uvidom u zdravstveni karton podnosioca pritužbe br. 3558 Zaštitnik primjećuje da je podnosiocu pritužbe omogućen pregled kod ljekara psihijatra dana 30. jula 2021. godine. U ljekarskom izvještaju data je preporuka dužeg boravka na otvorenom (treća šetnja) i istovremeno konstatovano da se uradi kontrolni pregled podnosiocu pritužbe za 7 dana, a što nije sprovedeno u praksi. U tom smislu, obrazloženje koje je dostavio UIKS, a u kojem se navodi da produženi boravak na svježem vazduhu nije odobren zbog suzbijanja epidemije covid 19, ne djeluje uvjerljivo. Ovo pri činjenici da je podnosiocu pritužbe 6. novembra 2021. godine dijagnostifikovana infekcija covid virusom, te da su svih 8 pritvorenika koji su bili u toj sobi istovremeno bili u izolaciji, zaključno sa 20. novembrom 2021. godine, odnosno svega dvije nedjelje. Zaključuje se da u periodu ukupno dužem od četiri mjeseca (od dana davanja preporuke do izlaska podnosioca pritužbe iz Istražnog zatvora) niti je postupljeno po ljekarskoj preporuci, niti iz spisa predmeta proističe da je sprovođenje ove preporuke naknadno bilo predmet interesovanja uprave. Ova ocjena se odnosi i na dio izjašnjenja u kojem se navodi da je načelnik dobio uvjerenje da je lice kontrolno pregledano u ambulanti, dok iz spisa predmeta proističe da je prvi sljedeći pregled psihijatra obavljen tek četiri mjeseca kasnije odnosno 30. novembra 2021. godine.

17. Zaštitnik podsjeća da medicinski tretman koji se pruža u zatvorskim ustanovama mora biti primjeren, odnosno na nivou uporedivom sa onim na koji su se državne vlasti obavezale pružiti stanovništvu u cjelini. Ovo time prije što sistem zdravstvene zaštite unutar UIKS-a pripada redovnom zdravstvenom sistemu, uključujući podršku specijalističkog nivoa koja stoji na raspolaganju licima lišenim slobode.

18. Obzirom na zatečeno stanje u sobi u kojoj je boravio podnosilac pritužbe prilikom posjete predstavnika institucije Zaštitnika UIKS-u, a u odnosu na dimenzije koje iznose 5.27 x 5.34 metra, odnosno 28,1 m², Zaštitnik primjećuje da je soba u tom momentu bila prenatrpana imajući u vidu da je u njoj boravilo 8 pritvorenih lica. Standardi Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja CPT-a propisuju da su 4 m² minimalni standard ličnog životnog prostora, dok u konkretnom slučaju svako od pritvorenih lica ima oko 3,5 m² ličnog životnog prostora. Pravilnik o bližem načinu izvršavanja pritvora predviđa da prostorije u koje se smještaju pritvorena lica ne smiju biti vlažne i moraju biti površine najmanje 8 m². Zaštitnik smatra da ovako široko određenje u odnosu na kvadraturu, gdje se ne definiše tačna kvadratura minimalnog životnog prostora po pritvoreniku nije u skladu sa citiranim standardima. Zaštitnik je i u ranijim Mišljenjima utvrđivao prenatrpanost u sobama u Istražnom zatvoru,

i sa tim u vezi davao preporuke kroz da se te nepravilnosti otklone, kako kroz Mišljenja¹, tako i kroz detaljne Izveštaje.²

19. I ovom prilikom Zaštitnik primjećuje da su kapaciteti Istražnog zatvora preopterećeni, kao i da UIKS ulaže velike napore u cilju održavanja bezbjednosti svih pritvorenih lica. Međutim, Zaštitnik podsjeća da je Evropski sud za ljudska prava već utvrdio da zatvori moraju da budu organizovani na takav način da se obezbijedi „poštovanje dostojanstva pritvorenika, bez obzira na finansijske ili logističke teškoće“.³ Šta više, Sud je naglasio da je CPT utvrdio da sedam kvadratnih metara po zatvoreniku, aproksimativno, predstavlja poželjnu smjernicu za projektovanje zatvorske ćelije.

20. Zaštitnik zaključuje da kumulativno dejstvo prenatrpanosti sobe kojoj je podnosilac pritužbe bio izložen tokom cjelokupnog trajanja pritvora u ukupnom trajanju od deset mjeseci, okolnostima da mu nije omogućen dodatni boravak na svježem vazduhu shodno preporuci ljekara psihijatra u periodu dužem od četiri mjeseca, te da je kontrolni pregled psihijatra ljekarski indikovao za sedam dana obavljen tek četiri mjeseca kasnije, a pri činjenicama da u spisima predmeta ne postoji dokaz da je odgovor IZ 1027/20 po podnešenoj žalbi od 23.8.2021. godine dostavljen podnosiocu, te da po molbi podnosioca pritužbe IZ 1167/20 od dana 11. oktobra 2021. godine nije postupljeno do dana kada je podnosilac pritužbe napustio Istražni zatvor 15. decembra 2021. godine, izazvalo kod podnosioca osećaj očajanja i inferiornosti, koji je mogao potpuno da ga obezvrijedi i ponizi, čime je prekršen član 3 Konvencije u svom materijalnom aspektu.

21. Na osnovu sprovedenog ispitnog postupka i utvrđenih relevantnih činjenica, a polazeći od načela pravde i pravičnosti, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda u skladu sa članom 20 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore

PREPORUČUJE

Upravi za izvršenje krivičnih sankcija da:

- a) se dosljedno omogući dodatna šetnja pritvorenicima i zatvorenicima u skladu sa ljekarskim preporukama;
- b) zdravstvena služba UIKS-a obavlja kontrolne preglede pritvorenika i zatvorenika u skladu sa medicinskim indikacijama, odnosno kada je to navedeno i traženo na izvještaju o pregledu;
- c) dosljedno postupaju u skladu sa Pravilnikom o bližem načinu izvršavanja pritvora, uključujući postupanje u odnosu na podnešene žalbe i molbe, odnosno sprovođenje žalbenih i molbenih raporta;
- d) broj kreveta u sobama upodobi u odnosu na kvadraturu, a u skladu sa međunarodnim minimalnim standardima.⁴

¹ Dostupno na: https://www.ombudsman.co.me/docs/1601640949_17092020-preporuka-ziks.pdf.

² Dostupno na: <https://www.ombudsman.co.me/docs/Finalni%20tekst%20Izvjestaja%20Istaznog%20Zatvora%2023%2004%202013.pdf>.

³ Evropski sud za ljudska prava, Mamedova protiv Rusije, Predstavka br. 7064/05, 23. oktobar 2006, stav 63.;

⁴ Dostupno na: https://www.ombudsman.co.me/docs/1601640949_17092020-preporuka-ziks.pdf.

Uprava za izvršenje krivičnih sankcija je dužna da, u roku od 45 dana od dana prijema ovog Mišljenja, shodno članu 42 stav 1 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda dostavi izvještaj o preduzetim radnjama i mjerama za izvršenje preporuka.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Mirjana Radović

Dostaviti:

- podnosiocu pritužbe;
- Upravi za izvršenje krivičnih sankcija;
- a/a.